

جمهوری اسلامی ایران

وزارت جهاد کشاورزی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات خرما و میوه‌های گرمسیری کشور

نشریه ترویجی

آفات میوه‌خوار کنار

تهیه کننده: مسعود لطیفیان

عضو هیئت علمی مؤسسه تحقیقات خرما و میوه‌های گرمسیری کشور

نشریه شماره: /نخل/ ۹۲

۱۳۹۲

نشانی ناشر: اهواز کیلومتر ۱۰ جاده ساحلی اهواز - خرمشهر، ص پ ۱۶-۶۱۳۵۵

مؤسسه تحقیقات خرما و میوه‌های گرمسیری کشور

تلفن: ۲-۲۴۲۲۲۲۱ - ۰۶۱۱ دورنگار: ۳۴۱۰ - ۲۴۲۳۴۱۰ - ۰۶۱۱

پست الکترونیک: dptfri@yahoo.com

وبگاه: <http://khorma.areo.ir>

شناسنامه نشریه:

عنوان نشریه: آفات میوه خوار کنار

نام و نام خانوادگی نگارنده: مسعود لطیفیان

شماره نشریه: /نخل/ ۹۲

نام و نام خانوادگی ویراستاران: مجید امانی و عزیز تراهی

ناشر: موسسه تحقیقات خرما و میوه‌های گرمسیری کشور

شمارگان (تیراژ): ۱۵ نسخه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳	مقدمه
۴	مگس های میوه کنار
۴	الف- مگس <i>Carpomyia vesuviana</i>
۵	ب- مگس <i>Dacus zonatus</i>
۶	روش های کنترل مگس های میوه
۶	الف- کنترل شیمیایی
۷	ب- کنترل بیولوژیکی
۷	ج- کنترل رفتاری
۸	د- کنترل زراعی
۹	سرخرطومی میوه کنار
۱۰	کنترل سرخرطومی میوه کنار
۱۱	آنچه که یک باغدار باید بداند
۱۱	منابع

مقدمه

درخت کنار دارای جثه‌ای بزرگ و میوه‌اش کوچک و زرد یا قرمز رنگ و خوراکی با طم‌های ترش مطبوع و شیرین می‌باشد. این درخت در استان‌های جنوبی کشور رشد می‌کند. درخت کنار بیشتر در کوهستان‌ها می‌روید و در حدود صد سال نیز در بعضی از مناطق عمر می‌کند. میوه کنار در دو شکل کروی و بیضی کشیده است. به طور متوسط از هر درخت ۶۰ تا ۷۰ کیلوگرم میوه کنار به دست می‌آید. علاوه بر تازه‌خوری از میوه کنار برای عمل‌آوری ترشی، مربا و ژله هم استفاده می‌شود. درخت کنار در سال دوبار تولید میوه می‌کند که در فصول بهار و پاییز می‌باشد. از مهمترین مشکلات تولید این محصول آفات میوه‌خوار آن می‌باشند که گاهی در فصل پاییز بالای ۹۰ درصد محصول را از بین می‌برند. آفات میوه‌خوار خرما شامل انواع مگس‌های میوه و سرخرطومی میوه خرما بوده که در این نشریه ضمن معرفی آن‌ها راه کارهای مهار آن‌ها توضیح داده می‌شود.

مگس‌های میوه کنار

مگس‌های میوه از مهمترین عوامل محدودکننده تولید کنار در دنیا محسوب می‌شوند. این مگس‌ها در نقاط مختلف کنارکاری کشورمان نیز وجود دارند. علاوه بر کنار به انبه، مرکبات و گواوا نیز خسارت می‌زنند. مگس ماده در زیر پوست میوه‌های تازه رسیده تخم‌گذاری می‌کند. پس از تفریخ تخم، لارو شروع به تغذیه از گوشت میوه نموده و ضمن تغذیه کانال‌های متعددی درون میوه ایجاد کرده که درون کانال‌ها از فضولات لارو پر شده و در نهایت میوه‌های آلوده فاسد و غیرقابل مصرف می‌گردند. لاروهای حشره بعد از تغذیه کامل میوه را ترک نموده و درون خاک به سفیره تبدیل می‌شوند. از این گروه دو گونه *Carpomyia vesuviana* و *Dacus zonatus* به میوه کنار خسارت وارد می‌کنند.

الف - مگس *Carpomyia vesuviana*

حشرات کامل $\frac{3}{9}$ تا $\frac{4}{23}$ میلی‌متر و به رنگ عمومی زرد شفاف با نقاط تیره روی پرونتوم، دارای یک جفت بال به طول $\frac{3}{6}$ تا $\frac{4}{5}$ و عرض $\frac{1}{5}$

میلی متر، روی هر بال ۴ نوار طلایی زرد رنگ به صورت ۳ نوار مجزا و به شکل ۱۱۸ فارسی دیده می شود (شکل ۱).

شکل ۱- مگس میوه *Carpomyia vesuviana*

ب- مگس *Dacus zonatus*

حشره های کامل و بالغ نر و ماده دارای سری به رنگ زرد و چشم هایی قهوه ای رنگ می باشند. پشت قفسه سینه آن ها قهوه ای رنگ بوده و در مجموع، رنگ عمومی بدن آن ها قهوه ای با لکه های زرد به نظر می رسد. شکم این آفت بیضوی و قهوه ای است. روی شکم آن ها لکه دیده نمی شود. بال ها شفاف و بدون لکه است و تنها در حاشیه انتهایی، کمی تیره تر به نظر می رسد (شکل ۲).

در مگس‌های ماده، در انتهای شکم یک تخم ریز لوله‌ای شکل دیده می‌شود که مگس‌های نر فاقد آن هستند. مگس‌های ماده بزرگ‌تر از مگس‌های نر هستند. طول مگس‌های ماده از ۶/۵ تا ۸/۵ میلی‌متر و طول مگس‌های نر از ۵/۵ تا ۷ میلی‌متر متغیر است (شکل ۲).

شکل ۲- مگس *Dacus zonatus*

روش‌های کنترل مگس‌های میوه

الف- کنترل شیمیایی

برای این منظور در زمانی که اکثریت و یا بیش از ۵۰٪ میوه‌ها به اندازه یک فندق یا هسته خرما شده‌اند، علیه حشره کامل آفت اقدام به سمپاشی با یکی از سموم حشره‌کش فسفره کم دوام مانند دی متوات به میزان ۲ لیتر در هکتار انجام می‌گردد. عملیات سمپاشی را باید هر هفته یک بار

اجرا نمود. در مجموع باید ۶-۴ نوبت سمپاشی هفتگی علیه آفت صورت گیرد. البته در نواحی گرمسیر تعداد دفعات سمپاشی با توجه به تعداد نسل بیشتر آفت، بیش از ۴ نوبت خواهد بود. ضمناً زمان برداشت محصول در کنارستان سمپاشی شده باید حداقل یک هفته بعد از سمپاشی باشد.

ب- کنترل بیولوژیکی

گونه‌های *Bracon* sp, *Dirbinus giffardii*, *Opinus longicaudatus*

به عنوان پارازیت‌های مگس میوه گزارش شده‌اند. جمعیت پایین و کم مگس میوه نیز می‌تواند خسارت اقتصادی به وجود آورد و این موضوع می‌تواند موفقیت کنترل بیولوژیکی را کاهش دهد.

ج- کنترل رفتاری

استفاده از تله‌ها یکی از روش‌های استاندارد و متداول جهت کنترل مگس‌های میوه می‌باشد. تله‌گذاری در طول مدت ۳۵ روز انتهایی زمان رسیدن میوه مناسب است. بیشترین تله‌های مورد استفاده در کنترل جمعیت از نوع تله پلاستیکی یا شیشه‌ای بوده است که با مخلوطی از پروتئین (به‌ویژه

بذور هیدرولیزه پنبه+ بوراکس و ملاس یا مخمرها) و آب تهیه شده است (شکل ۳).

شکل ۳- نمونه تله مورد استفاده در کنترل مگس های میوه

د- کنترل زراعی

افزایش فواصل کاشت به منظور کاهش میزان رطوبت و افزایش میزان نفوذ نور خورشید درون کنارستان و از بین بردن میوه های آلوده روی درختان در کاهش خسارت این گروه از آفات بسیار مؤثر است. ضمناً جمع آوری و انهدام میوه های آلوده به صورت هفتگی و یک یا دو بار شخم پای درختان نیز توصیه می شود.

سرخرطومی میوه کنار

سرخرطومی میوه کنار با نام علمی *Alcidodes cf. willcoksi* می‌باشد.
حشره کامل سرخرطومی کوچکی است که حشرات نر آن معمولاً
کوچک‌تر از ماده‌ها می‌باشند. بدن سوسک‌ها از کرک‌های ظریف
خاکستری رنگی پوشیده شده است (شکل ۴).

شکل ۴- سرخرطومی میوه کنار

این آفت سالیانه فقط یک نسل دارد و زمستان را به صورت شفیره در
خاک به سر می‌برد. در اوایل بهار پس از مساعد شدن شرایط آب و هوایی،
به تدریج حشرات کامل ظاهر می‌شوند. این حشرات بعد از تغذیه
جفت‌گیری و سپس تخم‌ریزی می‌کنند. زمان شروع تخم‌ریزی مصادف با
ریزش کامل گلبرگ‌هاست. طرز تخم‌ریزی حشره بسیار جالب است، بدین
ترتیب که حشره ماده ابتدا با خرطوم خود شروع به کندن سوراخی در

گوشت میوه می‌کند و سپس با آلت تخم‌ریز خود فقط یک تخم را در این سوراخ قرار داده و روی آن را با ترشحات مخصوص که از غدد انتهایی بدن خود ترشح می‌کند، می‌پوشاند. لاروها پس از خروج از تخم شروع به تغذیه از میوه می‌کنند و باعث ریزش تعداد زیادی از میوه‌ها قبل از رسیدن می‌شوند. لارو پس از تغذیه برای زمستان گذرانی وارد خاک می‌شود.

کنترل سرخرطومی میوه کنار

کنترل شیمیایی که برای مهار جمعیت بهاره مگس‌های میوه انجام می‌شود بر جمعیت این حشره نیز مؤثر بوده و نیاز به سم‌پاشی جداگانه ندارد. اما کنترل زراعی تکمیلی به شرح ذیل پیشنهاد می‌شود.

الف- استفاده از شخم و آبیاری زمستانه جهت از بین بردن مرحله زمستانه آفت.

ب- جمع آوری میوه‌های آلوده ریخته شده حاوی لارو و سوزاندن آن‌ها.

آن چه که یک باغدار باید بداند:

الف- آفات میوه کنار متنوع‌اند.

ب- آفات میوه کنار از جمله مهمترین عوامل تولید این محصول هستند.

ج- تلفیق کنترل شیمیایی و زراعی برای مهار موفق آفات میوه کنار ضروری است.

د- از سموم شیمیایی کم خطر برای کنترل آفات میوه کنار استفاده گردد.

و- در صورت نیاز به کنترل شیمیایی نزدیک به زمان برداشت رعایت دوره کارنس ضروری است.

منابع

لطیفیان، م و ع. احمدی. ۱۳۸۴. شناسایی آفات و بیماریهای کنار در استان خوزستان. گزارش نهایی پروژه تحقیقاتی. انتشارات مؤسسه تحقیقات خرما و میوه‌های گرمسیری کشور. ۴۵ صفحه

Arun, A. 1993. Tropical fruits (Diseases and pests). Kalyani publishers. New Delhi .Pp:110-119.